



*JOSEP CARNER*

**BESTIARI**

EDICIONS NAUTA

*Aquests versos, avui, no els podem pas llegir com en llegiríem tants d'altres, feliços o decisius, nous o perdurats, que ens vinguessin a les mans. No, no els sabríem pas llegir amb la sola admiració que concedim al mèrit i a la gràcia, o que ens suggereixen els monuments perfectes. Les expectacions usuals del tràmit literari hi serien ben poca cosa: insuficients. Han de ser-hi, és clar, i això no caldria ni dir-ho: un llibre, qualsevol, de Josep Carner, ha tingut sempre guanyada per endavant, i ben guanyada, la devoció unànime del nostre públic. Més de mig segle de presència vivaç, una collita fluida, el mestratge que ningú no discuteix, han fet del nom de Carner una d'aquelles coordenades segures a què ens hem acostumat de referir-nos, en parlar de la poesia catalana moderna. I el present BESTIARI, escrit des de la distància d'una maduresa prodigiosament salvada, ens hi confirma, un cop més. En els poemes d'aquest zoo brillant i inescotable, trobem totes les velles virtuts líriques i iròniques, la irisació verbal i el rictus —somriure, al cap-*

davall— del moralista, l'exactitud plàstica i l'experiència d'enginy, que han constituït, d'ençà del primer dia, trama, nervi i color de l'obra carneriana. Síntesi o summa, el BESTIARI és un Carner cent per cent. Però també un Carner excepcional: un Carner de vuitanta anys. L'abrupta fredor de la xifra ens obliga a pensar-hi. No seguirem la lectura sense que, a cada moment, no ens assalti la constància punyent de la dada. Les paraules rimades i escandides fan el seu fet: un joc voluptuós, gràcil, entremaliat. Mentrestant, nosaltres, lectors, i lectors catalans, hi sentim, més profunda, una sorda palpació d'història.

Perquè el poeta ha esdevingut símbol. El pas del temps n'ha esculpit la imatge essencial, gairebé emblemàtica en el seu abast de lliçó. «Tel qu'en lui-même le temps le change...», gosariem afirmar, desfent i estrafent l'elocució de Mallarmé. L'escriptor i l'home s'han esmolat en els treballs i els dies. Per fi, queda cancellada la memòria d'una seva figura d'anecdota, mig esvaïda, com la foto d'un avi que no hem conegut. I un altre Josep Carner, estricte i representatiu, home i escriptor indisolubles, se'ns imposa: el Carner exemplar en la fidelitat i en el sacrifici. ¿No es feia preveure així, ja, en la «bella època» de les il·lusions noucentistes, quan tot aconsellava la confiança i la literatura encara podia prendre aparences mundanes? En tot cas, per a l'idioma, i per a les lluites que l'idioma havia de demanar-nos, el Carner d'aleshores es dibuixava com una energia totalment lleial: com una energia, més que no pas com una estètica

*o com una ambició creadora. Per això, quan unes circumstàncies de tragèdia ens posaren a prova, quan tantes adversitats s'hi han succeït en una invitació contínua a la renúncia i al descoratjament, ell ha encarnat per tothom —i per a tothom— el disegni sostingut de resistència. I si ell no, ¿qui ho hauria fet? De tots nosaltres, Josep Carner és qui té més dret a dir que el català és la seva llengua: seva, amb una possessió fèrtil, generosa de dons, incansable. Només Verdaguer i Ruyra, potser Guerau de Liost, una mica mossèn Costa, se li podrien comparar, en aquest punt: en aquest misteriós punt d'identificació amb el geni tradicional del poble. Per als catalans, Carner, avui, és la llengua. I ell ha volgut que la seva significació ens fos útil.*

*No l'abandonaria mai. No l'ha abandonada. Lluny de la gent que la parla, confinat en el record de la seva música, hi ha perseverat sense claudicacions. Potser no endevinarem a costa de quanta sang — «non vi si pensa...» Precisament és això el que més ens sorprèn en la lectura del BESTIARI. La superfície virolada i amable dels poemes, la subtil maniobra de les escenes i de les idees, en principi, no delaten sinó l'art o la intuïció, esplèndids, d'un agudíssim enginyer de mots. Carner hi ha glossat un catàleg de fauna espectacularment dens, i ho ha fet amb aquella impàvida objectivitat que caracteritza els mestres del gènere, des del venerable Isop al càustic Jules Renard, fabulistes o no. Un foraster que ho ignorés tot del poeta, arribaria a creure que es tracta de versos construïts en la calma d'un silenci domèstic,*

*en el confort d'un petit món establert, on la paraula raja lliure i garantida. Però cal que no ho oblidem: cada ratlla, cada gir, cada so, en el BESTIARI, han nascut en una remota soledat, en l'amarga soledat de l'exili. Com una vena subterrània, l'enyor llisca entre les metàfores gentils, entre els compassos amistosos, entre les adveracions ètiques o sardòniques. Diuen que «enyor» és un terme específicament nostre: Josep Pla ha pogut definir el català com «un animal que s'enyora». ¿I què és l'enyorança sinó una forma de dolor esperançat, que té la seva arrel en una hipersensible consciència de tribu — de comunitat, de terra i gent, «bella terra i bella gent», de poble? Sembla trivial, allò de mossèn Cinto: «la malatia dels cors transplantats a terra estranya...» Tanmateix, traduït a qualsevol biografia, això és d'un patetisme esborronador. Vist des d'aquest angle, el BESTIARI és un llibre patètic.*

*Josep Carner l'ha escrit quan s'acostava a la vuitantena. Els déus han volgut, clements per a nosaltres, donar-li una vida llarga, ni que sigui amb un epíleg crispat per l'absència. En la nostra devastada desolació col·lectiva, la longevitat del poeta és una sort consoladora. I no solament la seva longevitat: la seva lucidesa i la seva constància, també. Si és símbol, no és un símbol hieràtic o fòssil, sinó afable i abundant: en ple ús del seu ministeri. Li ha estat concedit aquest avantatge sobre els qui van ser-li deixebles o discrepants, amics o reticents, apològtes o detractors, i — difunts, desistits o trànsfugues — són ja només una inscripció cultural o el buit d'una pèrdua*

*consternadora. Carner els ha sobreviscut en el temps i en el sentit estimulant. Per als qui venim després, per als catalans que anem pujant des de dates més pròximes, els vuitanta anys de Carner, d'un Carner vivent i feraç, són una fita germinal, convocadora. L'edició del BESTIARI que ara publiquem, té tot el valor d'un homenatge, d'una felicitació jubilar i jubilant. Per al poeta mateix, sobretot. Per a ell, que, com Ulisses, i amb més raons que Ulissés, sent l'alucinació del «fum del país»: un, qual-sevol, torterol casolà, sortit d'un paisatge entranyable, que traci sobre el cel una rúbrica de continuïtat nacional. I per a nosaltres, que maldem per la continuïtat, i que trobem en la vigorosa insistència de Carner la millor corroboració. «Encara hi ha fe a Israel...» El lector, en aquest BESTIARI, saltarà de «Les abelles» a «La zebra»: però, com un basso continuo, tindrà en el pensament «El dia revolt» i aquella*

*pàtria no encara nascuda  
com l'hem somniada sos fills...*

Sueca, febrer del 1964.